

PROBLEMY

Miesięcznik poświęcony zagadnieniom wiedzy i życia

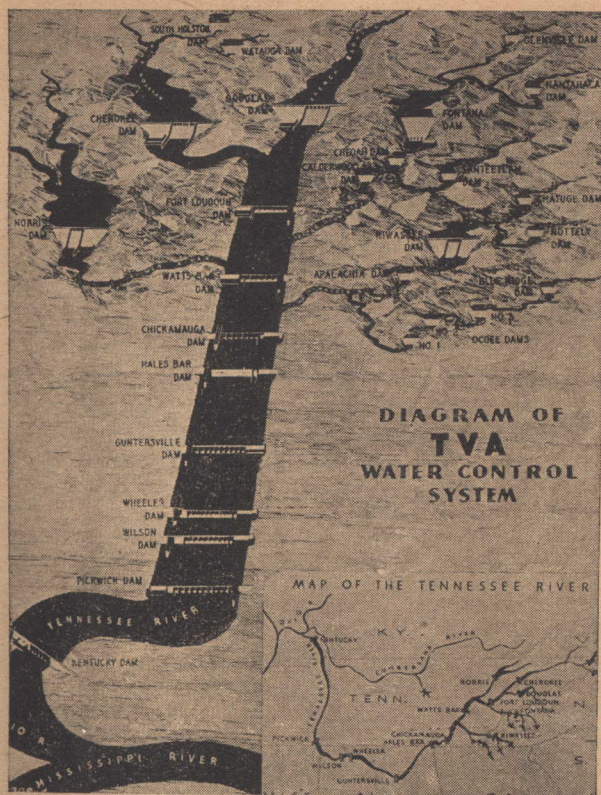
Rok II

1946

Nr 5(6)

TREŚĆ

PIERWOTNE DZIEJE LECHII I POLSKI	Mikołaj Rudnicki	2
W świetle zjawisk językowych. Wędrówka Słowian. Granice Lechii. Sąsiedzi Lechii. Język, religia, ustrój Lechii. Dzieje Lechii. Popiele i Piastowie. Pierwsi Piastowie historyczni. Nowa linia polityki polskiej.		
BORA - BORA, WYSPA LUDZI SZCZĘŚLIWYCH	Lech Aleksander Godlewski	12
Reportaż ilustracyjny.		
W POSZUKIWANIU WŁASNEJ OSOBOWOŚCI (II)	Stanisław Ossowski	19
W obliczu widzów. Energia cudzych promieni. Klisza fotograficzna i galwanometr. Refleks obrazu. Obrazy indywidualne a stereotypy.		
ROZSZERZAJĄCY SIĘ WSZECHŚWIAT	Włodzimierz Zonn	26
W ciągu 1300 milionów lat podwajają się rozmiary wszechświata, albo też — jeśli kto woli — co 1300 milionów lat Galaktyka, Ziemia i Polska zmniejszają się dwukrotnie.		
PRAKTYKI MAGICZNE W SZKOŁACH	Stefan Błachowski	33
Skłonności magiczne dzieci. Dziecko a dorosły uczestnik społeczeństwa pierwotnego. Istota magii. Pojęcie „partycypacji”. Kategorie partycypacji. Szkoła a praktyki magiczne. Analiza wyników ankiety w sprawie praktyk magicznych młodzieży szkolnej.		
ARTYŚCI POLACY NA DWORZE MOSKIEWSKIM W XVII WIEKU	Józef Jodkowski	39
Tradycje bizantyjskie na Rusi. Zmiany w okresie „pochodu smoleńskiego”. Emigracja artystów z Wilna do Moskwy. Powiew Zachodu. Artysci - Polacy i inni artyści cudzoziemscy: współzawodnictwo. Co mówią archiwalia? Ocena „herezji polskiej” według rosyjskich historyków sztuki.		
ARKTYKA I INTERESY POLSKI	Stanisław Srokowski	47
Obszary podbiegunowe — ostatnim słowem wypraw odkrywczych. „Arktyka” — pomnikowa publikacja polska. Bogactwa lądów i wód arktycznych. Udział Polaków w badaniach polarnych. Arktyka w perspektywie ekonomii polskiej.		
WPLYW CZYNNIKÓW GEOGRAFICZNYCH NA KULTURĘ	Witold Dynowski	53
Zepchnięcie ongi Polski na wschód od bramy łżycko-szczecińskiej wywołało katastrofalne powikłania, zwłaszcza w zakresie kultury szerokich mas. Geopolityka współczesna wobec niemieckiej „Zwischeneuropä”. Ziemie zachodnie zmieniają kulturę polską.		
TVA — NAJWIĘKSZY WYCZYN U. S. A.	Vidimus	59
Dolina rzeki Tennessee wczoraj i dziś. Moment inicjatywy. Inwestycje i uprzemysłowienie w cyfrach. Cuda techniki i woli ludzkiej.		
ROLA SUROWCÓW W DRUGIEJ WOJNIE ŚWIATOWEJ	A. E. Fersman i B. I. Kogan	64
Ostatnie wojny światowe a problem surowców. Nowe metale. Surowce „strategiczne”. Stosunek zasobów surowcowych stron wojujących w latach 1941 i 1943. Rola Stanów Zjednoczonych i Związku Radzieckiego. Robotnicy przemysłowi — to także żołnierze.		
ZWYCIĘSTWO NAD MALARIĄ	A. Low	69
Trzysta milionów chorych — trzy miliony zgonów rocznie. Chinina. Chinina syntetyczna. Parachinina, atabryna, mepakryna, paludryna. Nowe środki antymalaryczne kluczem do nowych terytoriów.		

Dolina rzeki Tennessee, zajmująca obszar nie wiele mniejszy od Polski, była dotychczas regionem nędzy, wyjałowionych gruntów i powodzi. Rząd Stanów Zjednoczonych przekształcił ją w region uprzemysłowiony, samowystarczalny i bogaty. TVA („Zarząd Doliny Tennessee”) jest przykładem dla wszystkich zapóźnionych gospodarczo obszarów, gdziekolwiek by się one znajdowały.

TVA NAJWIĘKSZY WYCZYN USA

Oto historia doliny wielkiej amerykańskiej rzeki. Rzeka Tennessee była zawsze nieużytecznym i niszczycielskim żywiołem. Ludzie mieszkający na tym obszarze żyli w nędzy, powódzie niszczyły ich. Ziemia była uboga i nie rodziła. Dziesięć lat temu kongres Stanów Zjednoczonych powołał do życia Państwowy Zarząd Doliny Rzeki Tennessee, którego zadaniem było, przez uregulowanie rzeki, przekształcenie tego zacofanego obszaru w krainę uprzemysłowioną.

Dzisiaj jest to już inny świat. Zmiany widoczne są wszędzie. Widać je w sieci linii telegraficznych ciągnących się wzdłuż dróg, przewodów elektrycznych wysokiego napięcia, w świeżo malowanych domach, pompach elektrycznych, w które zaopatrzone są wszystkie gospodarstwa wiejskie. W chłodniach państwowych, silosach, magazynach, w fabrykach stojących tam gdzie do niedawna były puste pola, w tysiącach nowych budynków wyrastających na pery-

feriach miast. Obszar rzeki Tennessee ciągnie się poprzez pięć stanów od gór w okolicach Asheville aż do Mississippi i równa się prawie obszarowi Polski.

Postawiono tutaj dwadzieścia jeden zapór wodnych. Dziesiątki tysięcy robotników, pracując w upałach i mrozach, dokonało prac niezwykłych: zniwelowano 500 km² obszaru; zbudowano 20.000 km dróg; położono 2500 km linii kolejowych; przy pomocy materiałów wybuchowych i potężnych elektrycznych kranów obrotowych wydobyto olbrzymie ilości ziemi. Żeby uregulować rzekę, robotnicy TVA zużyli dwa-naście razy więcej materiałów niż zużyto czterdzieści wieków temu na budowę siedmiu piramid egipskich. Samego betonu zużyto dwa i pół razy więcej, aniżeli przy budowie kanału Panamskiego. Linia brzegowa nowostworzonych jezior wynosi około 15.000 km!

Vidimus

Ubóstwo

Dwa i pół miliona ludzi mieszkających w dolinie rzeki i cztery miliony mieszkających w najbliższym sąsiedztwie żyło do niedawna w ubóstwie. Nie uregulowana rzeka wymywała i zubożała grunty, powodzie niszczyły dobytek. Straty roczne oceniono na 50.000.000 dol. W roku 1933 rząd na wniosek senatora G. W. Norrissa zainicjował jedno z najbardziej gigantycznych przedsięwzięć inżynierjno-technicznych w historii Stanów Zjednoczonych. TVA miał dostarczyć mieszkańcom taniego światła i energii, podnieść wydajność rolnictwa, ochronić lasy, przeszkodzić powodziom, stworzyć żeglugę. Na przekształcenie prymitywnego obszaru w jeden z najbardziej kwitnących wydano pół miliarda dolarów.

3

Staje armia pracy

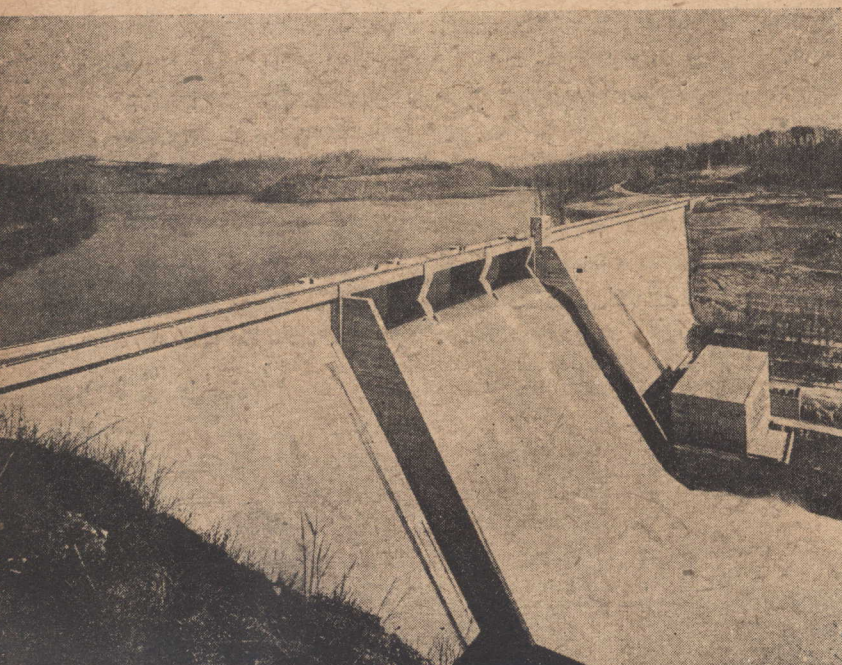
Dziesiątki tysięcy inżynierów i robotników stanęło do dzieła tworząc pokojową armię PRACY. Pracowali na trzy zmiany, w dzień i w nocy, bez najmniejszej przerwy przez dziesięć lat. Zastosowano najnowocześniejsze metody i narzędzia. Domy dla robotników składano w godzinę i 20 min.

4

Człowiek zmienił krajobraz

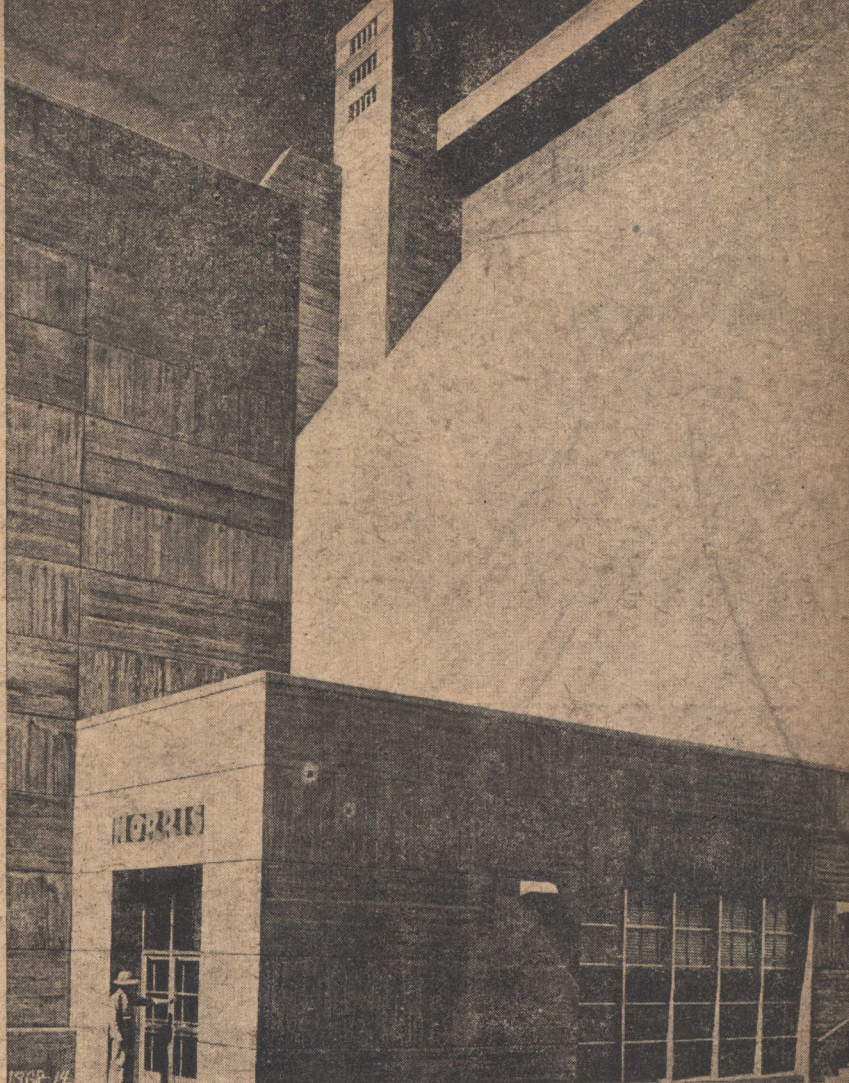
Oto fragment zapory „Norriss”. Stworzyła ona jezioro 120 km długości. Wody, które do niedawna zalewały w powodziach okolice, błyszczą teraz w słońcu, przekształcone w taflę jeziora. Pracują dla człowieka obracając turbiny. Początkowo plan TVA przewidywał zakończenie robót na rok 1969. Wojna przyczyniła się do zmiany jego, ukończono go mianowicie w roku 1940, niemal trzydzieści lat przed terminem!

Jedna z wielu zapór

Widok tej samej zapory „Norriss”, nazwanej tak dla uczczenia zasług inicjatora TVA, senatora George A. Norriss’a. Jest ona symbolem przemiany biedy w dostatek. To była pierwsza zaporą zbudowaną przez TVA.

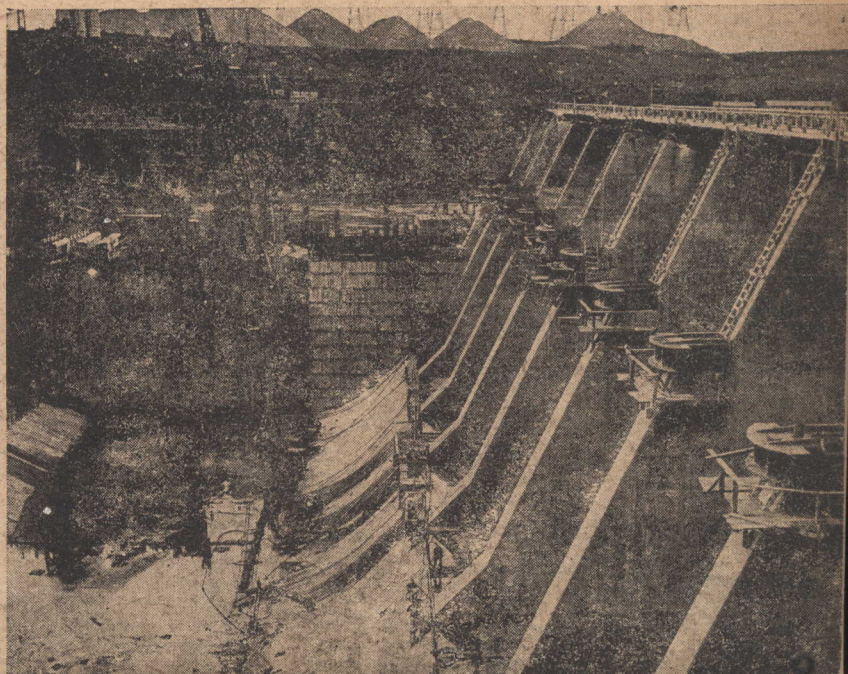
Jeśli weźmiemy ilość energii, wyprodukowanej przy pomocy tych zapór, na głowę — to produkcja ta na obszarze TVA wzrosła w przeciągu dziesięciu lat z 400 do 2,500 Kwh. Trzeba zaś wiedzieć, że przeciętna produkcja w całych Stanach Zjednoczonych wynosi 1.530 Kwh.

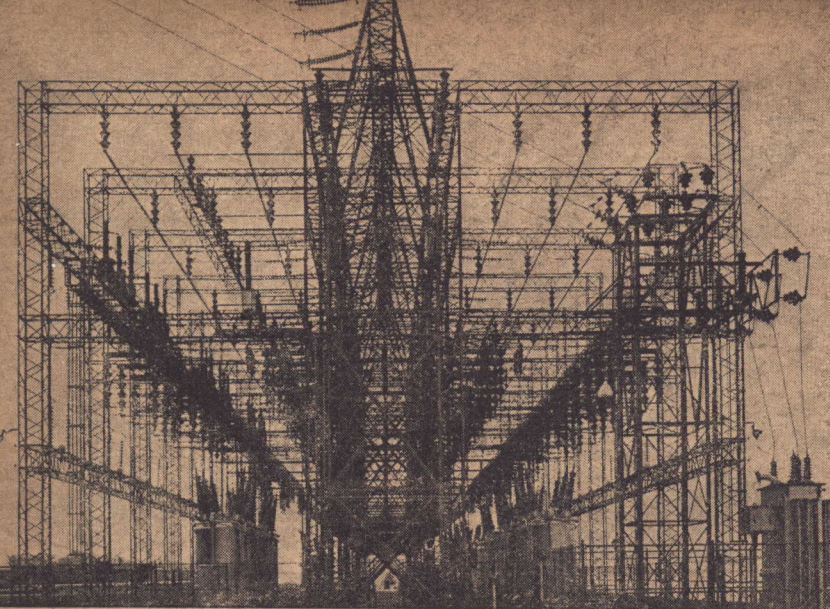

6

Praca i organizacja

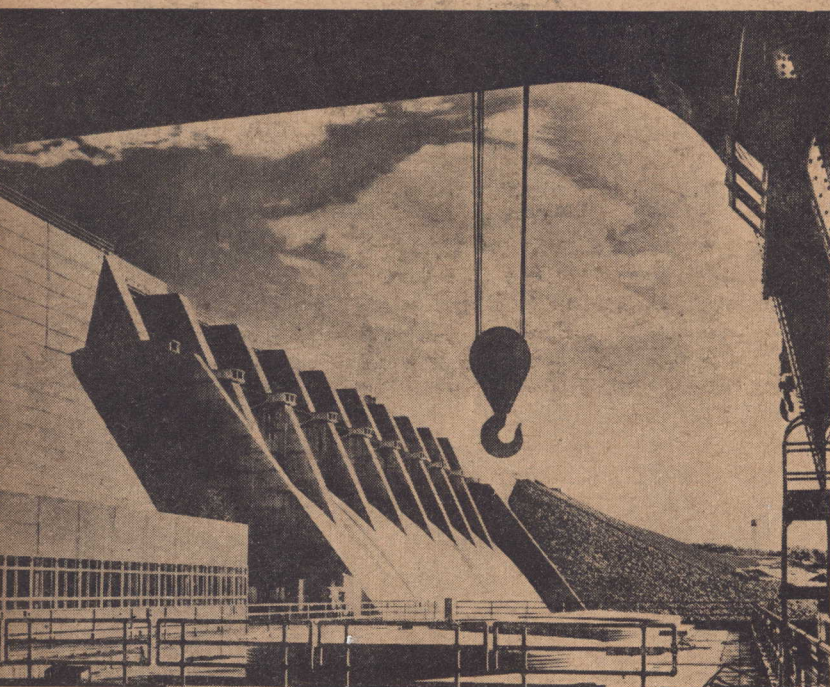
Praca i organizacja — dwie główne tajemnice rozwoju życia społecznego i dwa ramiona wiedzy ludzkiej. Fotografia ta przedstawia nocną zmianę przy konstrukcji zapory „Fort London”.

Czy to szkielet potwora przedpotopowego?

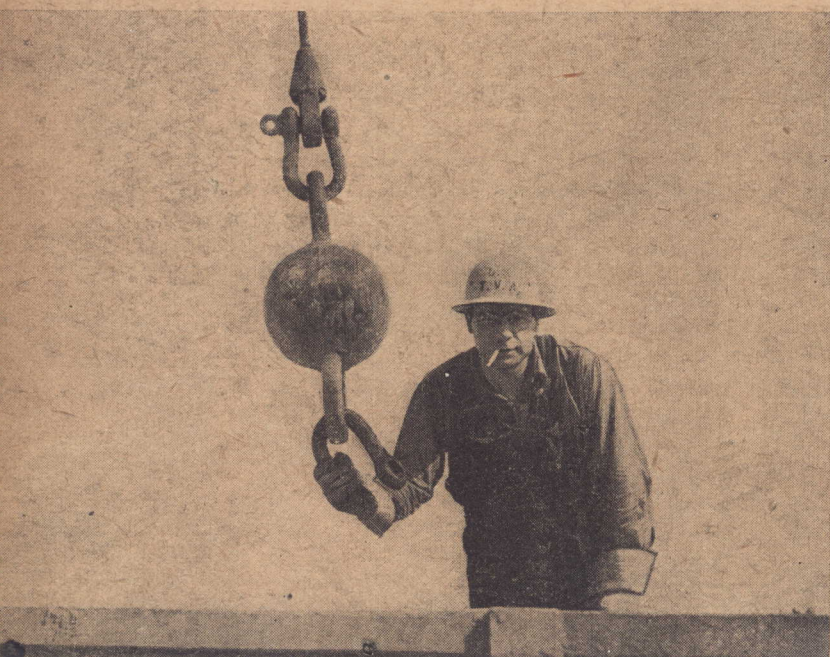
Nie, to skomplikowana, piękna i niemal delikatna konstrukcja, z której rozchodzi się prąd elektryczny po przewodach wysokiego napięcia na tysiące kilometrów. Siła rzeki, ujawniająca się w corocznych niszczących powodziach, została nie tylko ujarzmiona, ale i przekształcona w pożyteczną pracę. Zapory wodne stworzyły z tej doliny drugi co do wielkości ośrodek energetyczny w Stanach Zjednoczonych.

8

Pazur giganta

Zapora „Cherokee” jest jedną z ostatnich zbudowanych na Tennessee. W głębi pod pomostem kranu widać zapórę. Kran waży 250 ton i służy do ustawiania turbin i generatorów.

9

Robotnik i narzędzie pracy

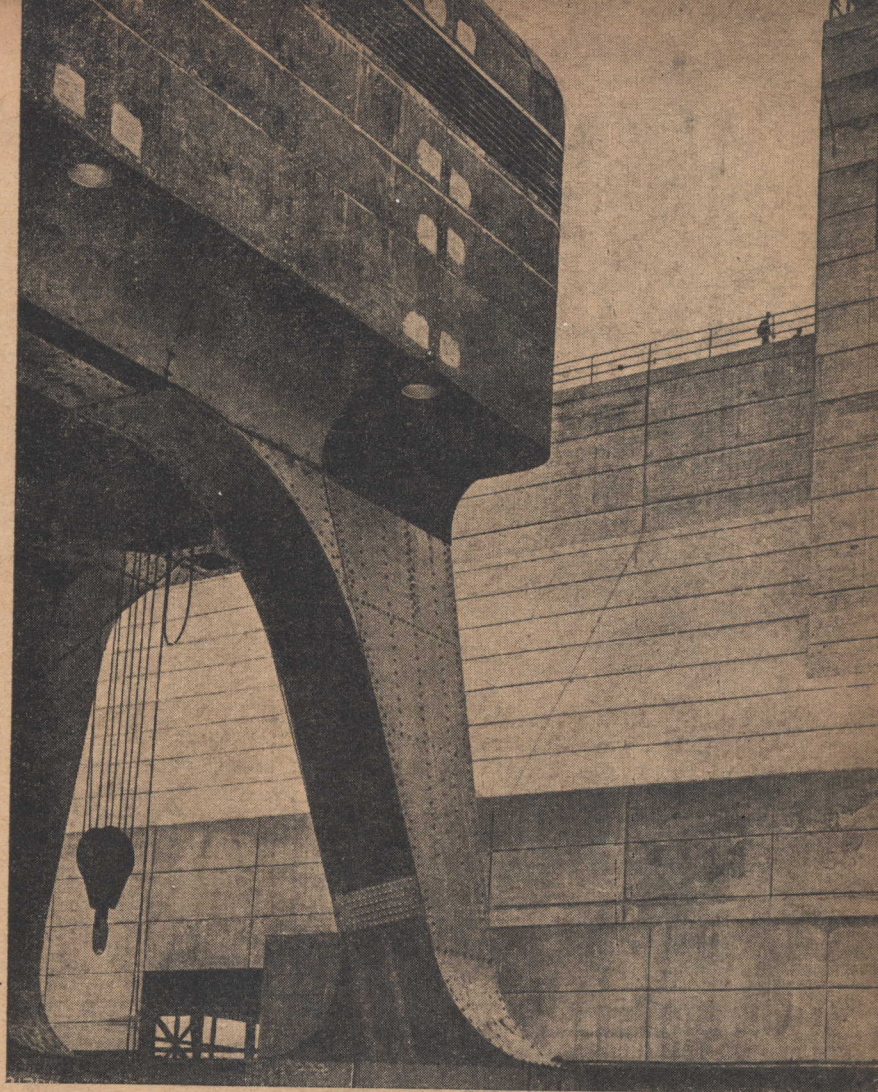
Wielkie przedsięwzięcia wymagają odpowiednich narzędzi. Umysł ludzki oddał do dyspozycji człowiek niewolników mechanicznych od najbardziej subtelnych i skomplikowanych do prostych ale potężnych.

Oblicze cywilizacji technicznej

W tym roku system TVA dostarczy 12.000.000.000 Kwh, a więc niemal połowę energii elektrycznej, jaką wyprodukowano w całych Stanach Zjednoczonych w czasie poprzedniej wojny w latach 1914 — 1918.

Cyfry te mają swój głęboki ludzki sens, bowiem energia elektryczna jest nowoczesnym miernikiem władania człowiekiem nad środowiskiem.

Kilowato - godzinę ocenia się jako ekwiwalent dziesięciu godzin pracy człowieka, tak więc 12.000.000.000 kw.-godz. produkcji TVA stanowi 120 miliardów (!) godzin pracy ludzkiej.

11

Gdzie się przeszłość stapia z przyszłością...

Obiektyw aparatu utrwalił dwie rzeczywistości: dawną, którą reprezentuje stary dom i rolnik z prymitywnym narzędziem pracy w ręku, oraz nową, którą zapowiadają maszyny wysokiego napięcia. Ginie piękno natury, rodzi się bogactwo. Przemysł ulokowany na obszarze TVA jest głównym producentem aluminium dla lotnictwa, przetworów drzewnych, wysokowartościowych metali, żywności i produktów chemicznych.

To co stało się w dolinie rzeki Tennessee może powtórzyć się niemal we wszystkich innych dolinach rzek świata.

